

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

Soft Power ของจีน ญี่ปุ่น เกาหลีในอาเซียนและนัยต่อไทย

ดำรงค์ ฐานดี

Damrong Thandee

ที่ปรึกษาศูนย์เกาหลีศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Advisor, Center for Korean Studies, Institute of East Asian Studies,
Thammasat University

Corresponding Author:

Damrong Thandee

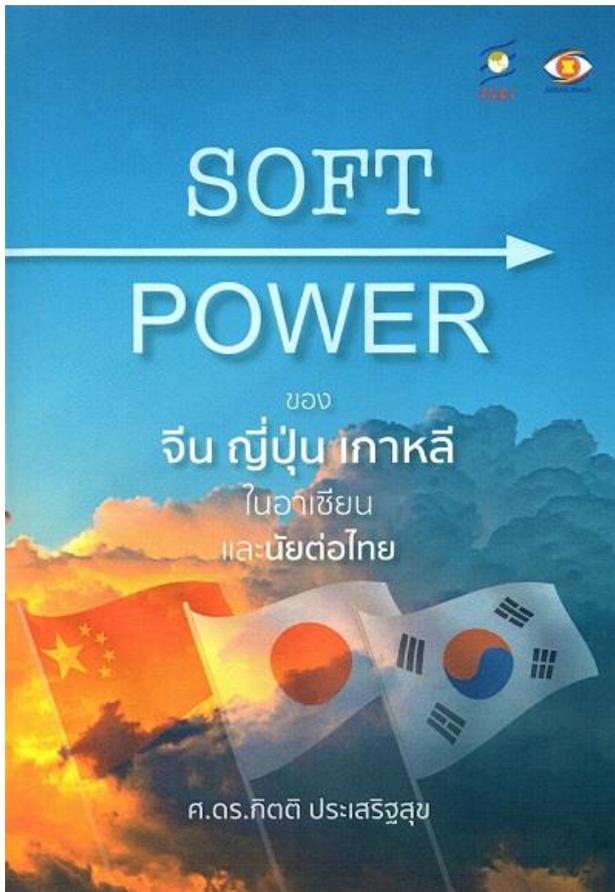
Center for Korean Studies, Institute of East Asian Studies, Thammasat University

99, Phahon Yothin Road, Khlong Luang District, Pathumthani Province, 12121, Thailand

E-mail: damrongthandee@gmail.com

Received: 4 September 2023 **Revised:** 18 October 2023 **Accepted:** 18 October 2023

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

Soft Power ของจีน ญี่ปุ่น เกาหลีในอาเซียน และนัยต่อไทย

โดย ศาสตราจารย์ ดร. กิตติ ประเสริฐสุข

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม, 2566.

480 หน้า

ขอแสดงความชื่นชมต่อผู้เขียนที่ได้ผลิตหนังสือเล่มนี้ขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ คิดตาม และวิเคราะห์ สังเคราะห์ในหัวข้อซอฟต์แวร์พาวเวอร์ (Soft Power) ซึ่งได้รับความสนใจและมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายใน วงการสนทนาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องในทุกวันนี้ โดยผู้เขียนได้กล่าวไว้ใน *บทนำ* ถึงความหมายของคำนี้เมื่อมีการ พูดถึงในฐานะอำนาจทางวัฒนธรรมที่สร้างความชื่นชม อีกทั้งได้นำแนวคิดของ Joseph Nye ศาสตราจารย์ ด้านรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผู้ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกแนวคิดนี้ว่า มีทรัพยากร Soft Power สำคัญ 3 ประการ คือ วัฒนธรรม ค่านิยม และนโยบายต่างประเทศ ซึ่งช่วยสร้างเสน่ห์และความดึงดูดใจ ความชื่นชม ความนิยม ชื่อเสียงอันดี จนสามารถโน้มน้าวให้ประเทศอื่นคล้อยตาม เห็นดีเห็นงามกับสิ่งที่ประเทศนั้น ๆ ทำ และสร้างภาวะผู้นำของประเทศได้

Joseph Nye ได้เปรียบเทียบกับอำนาจที่มีมาแต่เดิมที่เน้นอำนาจทางทหารและอำนาจทางเศรษฐกิจ ที่เรียกกันว่า Hard Power เป็นหลัก โดยเน้นว่าในโลกยุคปัจจุบัน อำนาจทางทหารมีประสิทธิผลน้อยลงและ นำมาใช้ยากขึ้นเพราะประชาคมระหว่างประเทศมักมีทัศนคติต่อการใช้กำลังไปในทางลบ ดังนั้นอำนาจใน ลักษณะโน้มน้าวจึงมีความสำคัญมากขึ้นแทนที่จะใช้อำนาจลักษณะบังคับให้ประเทศอื่นคล้อยตามและมีการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของตน โดยที่มาของอำนาจโน้มน้าวมักมาจากทรัพยากร

Soft Power ส่งผลให้เกิดชื่อเสียงที่ดี ความน่าชื่นชม และแนวโน้มที่จะคล้อยตาม ดังนั้น ด้วยความสำคัญของ หัวข้อและช่องว่างในงานเขียนที่ยังไม่มีงานเขียนที่ศึกษาวิเคราะห์ Soft Power ทั้งของจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างครอบคลุม ผู้เขียนจึงวิเคราะห์การนำทรัพยากรด้าน Soft Power ของประเทศ ทั้งสามมาใช้ในการดำเนินนโยบายต่อประเทศในกลุ่มอาเซียน (ASEAN) โดยคาดว่าการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ จะทำให้เห็นภาพและทำความเข้าใจเกี่ยวกับ Soft Power โดยรวมของประเทศทั้งสามที่มีบทบาทสำคัญต่อ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งความเข้าใจดังกล่าวจะช่วยสามารถตอบสนองต่อนโยบายเชิงรุกของ ทั้งสามชาติได้เหมาะสม รู้เท่าทัน และมีความสมดุล รวมถึงอาจจะเป็นบทเรียนที่ไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศได้ (ดูหน้า 13 - 14)

กรอบแนวคิดของหนังสือเล่มนี้ ได้แก่ การใช้แนวคิด Soft Power ร่วมด้วยกับ Smart Power (พลัง อำนาจอันชาญฉลาดด้วยการผสมผสานระหว่าง Hard Power กับ Soft Power) และการทูตสาธารณะ (Public Diplomacy ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้มานานที่ในอดีตเป็นการปลูกฝังภาพลักษณ์ การโฆษณาชวนเชื่อ และกิจกรรม ปัจจุบันเป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์โดยตรงกับประชาชนในประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือเป็นกระบวนการสื่อสารของรัฐบาลกับชาวต่างชาติ อันเป็นการสร้างความเข้าใจในอุดมการณ์ ค่านิยม สถาบัน วัฒนธรรม เป้าหมายและนโยบายของชาติต่ออีกฝ่ายหนึ่ง)

ผู้เขียนได้ระบุอย่างชัดเจนว่า ประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี (ระบุว่าหมายถึงเกาหลีใต้) ได้ให้ความสำคัญกับการใช้ Soft Power, Smart Power และ Public Diplomacy กระชับความสัมพันธ์และสร้าง อิทธิพลเหนืออาเซียนด้วยการใช้นโยบาย Soft Power มากขึ้น ทั้งยังเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยการส่งออก สินค้าทางวัฒนธรรมและเป็นการเพิ่มอิทธิพลทางการเมืองอีกด้วย ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงมุ่งตอบคำถามด้วยการ ใช้กรอบแนวคิดทั้งสาม โดยให้ความสำคัญกับกรอบแนวคิด Soft Power ในด้านทรัพยากรเป็นหลัก โดย แบ่งเป็น 4 ส่วนใหญ่ๆ คือ Soft Power ของจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ตามลำดับ ต่อด้วยการเปรียบเทียบ Soft Power ของประเทศทั้งสามและนโยบายของไทย อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนได้ชี้ชัดว่า หนังสือเล่มนี้ไม่ได้ มุ่งหวังที่จะตอบคำถามทางทฤษฎีของแนวคิดของ Soft Power แต่มุ่งใช้แนวคิดในการวิเคราะห์นโยบาย ต่างประเทศของทั้งสามประเทศในเชิงปฏิบัติเป็นสำคัญ (ดูหน้า 30)

ต่อจากบทหน้าที่เพิ่งกล่าวถึงมาแล้ว หนังสือได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นสามส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ Soft Power ของจีน ที่ประกอบด้วย 4 บท คือ บทที่ 1 ภาพรวม Soft Power ของจีน บทที่ 2 Soft Power ด้าน วัฒนธรรมของจีน บทที่ 3 Soft Power ด้านค่านิยมของจีน และบทที่ 4 ด้านนโยบายต่างประเทศของจีน สุดท้ายตามด้วยสรุป Soft Power ของจีน

เนื้อหาของ Soft Power ของญี่ปุ่นและเกาหลีก็ได้แยกออกเป็นประเทศละ 4 บท และใช้หัวข้อชื่อ เดียวกันกับส่วนที่ 1 เช่นกัน กล่าวคือ ญี่ปุ่น แบ่งออกเป็นบทที่ 5 - 8 และเกาหลีใต้ บทที่ 9 - 12 และสุดท้าย ในส่วนที่ 4 เป็นหัวข้อเรื่อง สรุป เปรียบเทียบ Soft Power ของจีน ญี่ปุ่น เกาหลี โดยบทที่ 13 ได้เปรียบเทียบ นโยบาย Soft Power ของจีน ญี่ปุ่นและเกาหลี และนโยบายต่อประเทศไทย บทที่ 14 เขียนถึงนโยบายและบทเรียน ต่อไทย

ในส่วนที่ 1 บทที่ 1 บทที่ 5 และบทที่ 9 ที่กล่าวถึงภาพรวม Soft Power ของจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ตามลำดับนั้น ผู้เขียนได้กล่าวถึงเรื่องการนำ Soft Power เข้าไปใช้ของแต่ละประเทศอย่างน่าสนใจแม้จะเสนอข้อมูลประวัติการก่อกำเนิด “อำนาจละมุน” ในแต่ละสังคมที่ร่วบริดเกินไปเป็นเสมือนหนึ่งที่ว่าแต่ละรัฐจงใจจัดวางนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมนับตั้งแต่เริ่มแรก แต่ผู้เขียนก็ได้อธิบายเป็นอย่างดีถึงกลไกการดำเนินงานเมื่อแต่ละประเทศเล็งเห็นว่า Soft Power จะสร้างประโยชน์อย่างมหาศาลต่อสังคมของตน จึงได้สร้างกลไกของรัฐบาล เช่น *กรณีของจีน* จัดให้มีการตั้งหน่วยงานหลักและหน่วยงานรองในการดำเนินงานภายใต้การกำกับของคณะกรรมการแห่งรัฐที่ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี สมาชิกคณะกรรมการแห่งรัฐ และรัฐมนตรีประจำกระทรวงให้เป็นหน่วยงานที่นำยุทธศาสตร์และนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์มาปฏิบัติใช้ในหน่วยงานหลัก ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวัฒนธรรม และสื่อมวลชน (ดูหน้า 43 - 56) อนึ่ง มีองค์กรไม่ใช่รัฐ เช่น สมาคมชาวจีนเพื่อมิตรภาพกับต่างประเทศ สถาบันการต่างประเทศ (Institute of Foreign Affairs) ที่เพิ่มประสานความสัมพันธ์ระดับประชาชน และสร้างเครือข่ายระหว่างประชาชนจีนกับต่างประเทศ ประชาคมชาวจีนโพ้นทะเลมีส่วนร่วมช่วยในการเผยแพร่วัฒนธรรมและข้อมูลข่าวสารของตนในต่างประเทศ หรือที่เรียกว่าตัวแทนด้านวัฒนธรรม และสถาบันวิชาการต่าง ๆ ของจีนที่ได้เป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมหัวข้อทางวิชาการ เป็นอาทิ นอกจากนี้ผู้นำรุ่นใหม่ของจีนให้ความสำคัญต่อการใช้ Soft Power โดยประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ได้กล่าวในแถลงการณ์ต่อสมาชิกคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีนในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2014 ว่า... *รัฐบาลจะส่งเสริมการดำเนินนโยบายด้าน Soft Power ทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างเสน่ห์และภาพลักษณ์ที่ดีของจีนบนเวทีโลก ในฐานะประเทศที่มีอารยะประกอบด้วยความรู้ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เอกภาพของชาติบนความแตกต่างทางวัฒนธรรม และความสวยงามของธรรมชาติ... อีกทั้ง “ความฝันของจีน” ยังเป็นส่วนสำคัญของ Soft Power ของจีนอีกด้วย...* ในขณะที่หวัง อี้ รัฐมนตรีต่างประเทศได้กล่าวในที่ประชุมเศรษฐกิจโลก ประจำปี 2014 ที่เมืองดาวอส ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ว่า... *ประเทศมหาอำนาจจำเป็นต้องมีนโยบายด้าน Soft Power โดยจีนเป็นประเทศที่มีแนวทาง Soft Power เป็นเอกลักษณ์ประกอบด้วย... วัฒนธรรม... แนวทางการพัฒนาประเทศ... และปรัชญาทางการทูต...* (ดูหน้า 36 - 37) นอกจากนี้ รัฐบาลจีนที่เกี่ยวข้องกับ Soft Power ด้วยการออกสมุดปกขาวสองฉบับคือ สมุดปกขาวว่าด้วยการพัฒนาอย่างสันติ และสมุดปกขาวว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศ

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนได้นำมาเขียนสนับสนุนความพยายามของจีนที่มีต่อนโยบาย “อำนาจนุ่ม” ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องนับแต่ต้นทศวรรษ 2000 แห่งคริสต์ศักราช ที่จีนหันมาเน้นการปรับปรุงภาพลักษณ์และสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาคมโลกว่า “จีนจะพัฒนาอย่างสันติ” และดำเนินยุทธศาสตร์ “การรุกอย่างมีเสน่ห์” ที่เป็นที่รู้จักกันนามของ “ฉันทามติปักกิ่ง” และการจัดตั้ง “สถาบันขงจื่อ” ที่มีสาขาไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก

กรณีของญี่ปุ่น ผู้เขียนเน้นว่า เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรด้าน Soft Power ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศควบคู่ไปกับอำนาจทางเศรษฐกิจ แต่ในช่วงแรกหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นไปในลักษณะเชิงรับเพราะเน้นแก้ไขภาพลักษณ์ของประเทศเป็นหลัก ต่อมาในยุคใหม่เมื่อหลายประเทศ

หันมาให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วย Soft Power มากขึ้น รัฐบาลญี่ปุ่นจึงเป็นพลังผลักดันให้ดำเนินนโยบายเชิงรุกมากขึ้นตามไปด้วย

ผู้เขียนได้นำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจว่า ในทศวรรษ 2000 รายงานประจำปีของมูลนิธิญี่ปุ่นในปี 2003 ที่กล่าวถึงการใช้วัฒนธรรมเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของประเทศ ในปี 2005 มีการระบุในวัตถุประสงค์ทางการทูตใน “วิสัยทัศน์สำหรับประเทศญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายที่จะยกระดับญี่ปุ่นให้เป็นประเทศสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ผ่านการสร้างสรรคนวัตกรรมทางเทคโนโลยี และการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมในเชิงรุก ตลอดจนการดำเนินนโยบาย Soft Power เชิงรุกให้มากขึ้น ทั้งการปกป้องสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงของมนุษย์ ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา การจัดการภัยพิบัติ และการใช้ค่านิยมสากลเพื่อความเป็นสมาชิกประชาคมโลกที่มีความรับผิดชอบอย่างแข็งขัน ดังนั้น บทบาทเชิงรุกนั้นทำให้ญี่ปุ่นหันมาส่งเสริมวัฒนธรรมให้เผยแพร่ในต่างประเทศภายใต้แนวคิด “ความเท่แบบญี่ปุ่น” และพัฒนาเป็น “เหนือกว่าความเท่แบบญี่ปุ่น” ที่มีการใส่ค่านิยมของญี่ปุ่นสอดแทรกคติและคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนนำเสนอความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ต่าง ๆ

ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า นโยบายต่างประเทศใน “สมุดสีน้ำเงิน” ฉบับปี 2011 ของญี่ปุ่นระบุถึงความสำคัญของการใช้ Soft Power เป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจเพราะญี่ปุ่นกำลังเผชิญปัญหาทั้งจากภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

“... ญี่ปุ่นมีเป้าหมายในการสร้างเสน่ห์และภาพลักษณ์ที่ดี โดยเฉพาะในเรื่องทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม รวมถึงการสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างญี่ปุ่นกับต่างประเทศ ทั้งในระดับรัฐและประชาชน..” (ดูหน้า 179 - 180) อนึ่ง ในมุมมองของญี่ปุ่น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นมีความสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ในฐานะแหล่งทรัพยากร พื้นที่การลงทุน และตลาด ญี่ปุ่นจึงสร้างความสัมพันธ์แบบ “ใจถึงใจ” โดยมีมูลนิธิญี่ปุ่น โครงการเรือเยาวชนอาเซียน และทุนรัฐ (มอนบูโซ) เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกัน และตั้งกองทุนเพื่อร่วมมือกับอาเซียนในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ โครงการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา ODA และการมีบทบาทสนับสนุนการรวมตัวของประเทศในภูมิภาค นอกจากนี้ ในช่วงวิกฤติการเงินเอเชีย ปี 1997 ญี่ปุ่นตั้งแผนมียาชาว่าเพื่อช่วยเหลือประเทศที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติการเงิน อนึ่ง ญี่ปุ่นบรรลุเป้าหมายในการสร้างความนิยมทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมสมัยนิยมในอาเซียน

ผู้เขียนยังได้ชี้ต่อไปอีกว่า ในทศวรรษ 2000 ที่จีนและเกาหลีได้หันมาใช้ Soft Power ในการดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศมากขึ้นโดยเฉพาะกับอาเซียนที่เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของประเทศทั้งสาม ทำให้ญี่ปุ่นเผชิญกับการแข่งขันช่วงชิงอิทธิพลเหนืออาเซียนด้วยการใช้นโยบาย Soft Power ซึ่งถือเป็นสิ่งท้าทายญี่ปุ่นต่อการเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรและนโยบาย Soft Power เพื่อคงเสน่ห์และบทบาทนำในภูมิภาค (ดูหน้า 283)

ในกรณีของเกาหลี ซึ่งเป็นประเทศที่ถูกทำลายอย่างสิ้นเชิงจากการตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นเป็นเวลานานถึง 35 ปีและสงครามเกาหลีอีก 3 ปี ทำให้รากเหง้าทางวัฒนธรรมถูกถอนและรื้อทิ้งจนแทบไร้ร่องรอยของความเป็นเกาหลีให้หลงเหลือ แต่ด้วยความมูมานะบากบันและอดทนต่อสู้สุดฤทธิ์ ทำให้เกาหลี

กอบกู้เศรษฐกิจ และรื้อฟื้นสังคมวัฒนธรรมของตนขึ้นมาใหม่ได้ภายในเวลาไม่ถึงครึ่งศตวรรษท่ามกลางกระแสการข่มขู่และไม่เป็นมิตรของเกาหลีเหนือ จนกระทั่งสามารถลุกขึ้นยืนอย่างสง่างามในสังคมโลกยุคปัจจุบัน

ความเป็น “ผู้มาทีหลัง” (Late Comer) ในแทบทุกเรื่อง รวมทั้งการแทรกตัวเข้ามาในพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มียักษ์ใหญ่จีนและญี่ปุ่นที่ครอบครองมานานหลายศตวรรษนั้นไม่ทำให้เกาหลีย่อท้อ แต่ด้วยความพยายามและใช้ “วิถี” ทุกทางเกาหลีก็ได้ยึดครองหัวใจของชาวอาเซียนโดยใช้ในเวลาเพียงสองทศวรรษ ทำให้แทบทุกมุมของสังคมในอาเซียนในทศวรรษนี้มีแต่ผู้คนต่างแซ่ซ้องถึงเกาหลีไปทั่วทุกหัวระแหง

จุดเริ่มต้นมาจากช่วงหลังวิกฤติทางการเงินที่เกิดขึ้นในปี 1997 รัฐบาลคิม เดจุงได้ตระหนักถึงความไม่มั่นคงที่ประเทศผูกติดและยึดโยงเศรษฐกิจที่ให้น้ำหนักต่อสินค้าอุตสาหกรรมของกลุ่มบริษัทครอบครัวขนาดใหญ่ (Chaebol) กับตลาดหลักในยุโรปและอเมริกาเป็นหลัก มาเป็นการส่งเสริมสินค้าเชิงวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดเป็นภาพลักษณ์ของสินค้าเกาหลีในมิติใหม่ และนับแต่นั้นมากระแสนิยมทั้งสินค้าเชิงวัฒนธรรมและเชิงอุตสาหกรรมของเกาหลีได้ปรากฏขึ้นอย่างเหลือล้นเอาชนะผลิตภัณฑ์ของจีนและญี่ปุ่นไปได้แบบขาดลอย

ในงานชิ้นนี้ได้นำเสนอข้อมูลที่ประธานาธิบดีลี เมียงบักได้สานต่อโดยได้ยกระดับยุทธศาสตร์ของเกาหลีด้วยการนำทรัพยากร Soft Power มาใช้ในนโยบายต่างประเทศ มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมารับผิดชอบต่อการบูรณาการนโยบาย Soft Power ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งเน้นไปที่ภาพลักษณ์แห่งชาติ และการเติบโตสีเขียวในปี ค.ศ. 2009 ภายใต้ยุทธศาสตร์ “เกาหลีระดับโลก” (ดูหน้า 288) ดังที่นักวิชาการท่านหนึ่งกล่าวต่อไปว่า “... เกาหลีในการดำเนินนโยบาย Soft Power ให้แก่ประเทศที่เกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนา... ในด้านวัฒนธรรมดั้งเดิม เกาหลีก็มีทั้งพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ หอแสดงศิลปะเอกชน พิพิธภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของเอกชน เป็นสถานที่รวบรวมศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของเกาหลี สำหรับวัฒนธรรมสมัยนิยม เกาหลีก็มีคลื่นเกาหลี อาทิ ดนตรี การแสดง และภาพยนตร์ที่กำลังได้รับความนิยมในเอเชีย และกำลังขยายไปภูมิภาคอื่นของโลก...” รัฐบาลในยุคประธานาธิบดีคิมนี้ได้ให้ความสนใจ Soft Power อย่างเป็นทางการ โดยได้จัดตั้ง “สถาบันกษัตริย์เซจง” ในปี 2013 ปัจจุบันมีจำนวน 117 แห่ง ใน 51 ประเทศ ได้ตั้งค่านิยม “การเติบโตสีเขียว” และตั้งสถาบันการเติบโตสีเขียวโลกขึ้นเพื่อให้เป็นกลไกขับเคลื่อนแนวคิดนี้

การเป็นเจ้าภาพกีฬาเอเชียนเกมส์ โอลิมปิกฤดูร้อน ฟุตบอลโลก และจัดการประชุมสุดยอดความมั่นคงนิวเคลียร์ 2012 เป็นการสร้างเวทีในการแสดงความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ และแสดงความพร้อมของเกาหลีในการก้าวเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในกิจการระหว่างประเทศ อีกทั้งในสมุดปกขาวว่าด้วยการทูตปี 2011 ได้นำเอา Soft Power มาใช้ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เช่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือโลก ผลประโยชน์ทางการค้าและเศรษฐกิจ เพิ่มบทบาทและเกียรติภูมิของเกาหลีในสังคมนานาชาติ เป็นต้น (ดูหน้า 290 - 294)

ในส่วนที่ 2 บทที่ 2 บทที่ 6 และบทที่ 10 ที่กล่าวถึง Soft Power ด้านวัฒนธรรมของจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีตามลำดับนั้น ผู้เขียนได้จำแนกหัวข้อในการอธิบายเป็น (1) วัฒนธรรมดั้งเดิม (2) วัฒนธรรมสมัยนิยมของ Soft Power และ (3) Soft Power ด้านวัฒนธรรมต่ออาเซียนของแต่ละประเทศไว้อย่างน่าสนใจ ในกรณีของจีนนั้น มีทรัพยากร Soft Power วัฒนธรรมดั้งเดิมที่เข้มแข็งอันเป็นผลมาจากการมีคนจีนโพ้นทะเลเป็น

ตัวแทนในการส่งเสริมวัฒนธรรมจีนสู่การรับรู้ของคนท้องถิ่นในอาเซียน ความโดดเด่นได้แก่ ภาษาจีน การแสดง อุปรากรจีนหรือโอเปร่า แพทย์แผนจีน ปรัชญา และอาหารจีน แต่วัฒนธรรมสมัยนิยมยังไม่เป็นจุดแข็ง ผู้เขียนได้นำ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาใช้สนับสนุนข้อถกเถียงในประเด็นวัฒนธรรมอย่างกว้างขวางและน่าเชื่อถือยิ่ง

ในกรณีของญี่ปุ่นนั้น มีทรัพยากรด้านวัฒนธรรมดั้งเดิมที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์ เช่น การ์ตูนมังงะ พิธีชงชา การจัดดอกไม้ ละครโน ภาพสึบนแผ่นไม้ เป็นอาทิ ในขณะที่วัฒนธรรมสมัยนิยมได้แพร่หลายไปทั่วโลกพร้อม ๆ กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น เช่น การ์ตูนโดราเอมอน ฮัลโหลคิตตี้ โปเกมอน อุตุตราแมน การแต่งคอสเพลย์ J-pop รายการโทรทัศน์ญี่ปุ่นที่ได้รับความนิยมเป็น “ความเท่แบบญี่ปุ่น” อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็ได้กล่าวเสริมว่า ญี่ปุ่นต้องเผชิญกับความท้าทายในการใช้วัฒนธรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับอาเซียน เช่น เนื้อหาของการ์ตูนแสดงถึงความรุนแรงและเน้นทางเพศมากเกินไป

ส่วนกรณีของเกาหลีนั้น มี Soft Power ด้านวัฒนธรรมดั้งเดิมที่หลากหลายและได้รับการพัฒนาจากอดีต และเผยแพร่แนวคิด “ความเป็นเกาหลี” ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น เช่น อักษรเกาหลี อาหารเกาหลี ชุดประจำชาติ และดนตรีดั้งเดิม ต่อมาผู้เขียนได้เน้นการผงาดขึ้นของวัฒนธรรมสมัยนิยมของเกาหลีโดยเริ่มจากกระแสคลื่นเกาหลี (Korean wave) ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ตอนปลายทศวรรษ 1990 และได้เน้น Soft Power ด้านวัฒนธรรมเกาหลีต่ออาเซียน โดยอธิบายถึง K-drama, K-movie, K-pop, K-gaming รวมทั้งข้อมูลการส่งออกสินค้าเหล่านี้ อีกทั้งได้กล่าวถึงการแพร่หลายในการศึกษาภาษาเกาหลี อาหารเกาหลี การแต่งกาย ศิลปกรรม รวมทั้งการผลักดันแซมฮาลอ อุนดงให้เป็นตัวอย่างการพัฒนาชนบท ODA และ KOICA เป็นอาทิ (ดูหน้า 349 - 354) ความชื่นชอบในวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีของวัยรุ่นอาเซียนได้เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการบริโภคของเยาวชนในอาเซียน อีกทั้งมีส่วนช่วยปรับปรุงความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันอีกด้วย ประการสุดท้าย ผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมเกาหลีมุ่งเน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นลำดับแรก จึงเป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งต่อการดำเนินนโยบาย Soft Power ของเกาหลีเนื่องจากอาจลดทอนภาพลักษณ์ที่ดีและค่านิยมในวัฒนธรรมของเกาหลีเพราะชาวต่างชาติอาจมองว่าวัฒนธรรมเกาหลีเป็นเพียงสินค้าทางธุรกิจเท่านั้น (ดูหน้า 347)

ในส่วนที่ 3 บทที่ 3 บทที่ 7 และบทที่ 11 ที่กล่าวถึง Soft Power ด้านค่านิยมของจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีตามลำดับนั้น ผู้เขียนได้จำแนกหัวข้อในการอธิบายออกเป็นแต่ละค่านิยมของแต่ละประเทศ ในกรณีของจีน มีทรัพยากรคือตัวแบบการพัฒนาที่รู้จักกันในชื่อ “ฉันทามติปักกิ่ง” ที่นำมาเป็นค่านิยมเพื่อสร้างเสน่ห์และอำนาจของประเทศที่เน้นโลกแห่งความกลมเกลียว สามัคคี แต่เมื่อนำเสนอแก่ประเทศสมาชิกอาเซียน ต่างก็ให้ความสนใจประเด็นนี้มากขึ้น ยกเว้นอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ที่ไม่ให้ความสนใจเพราะมีความต้องการพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง จึงเน้นไปที่ฉันทามติวอชิงตันเป็นสำคัญ

ในกรณีของญี่ปุ่น เน้นตัวแบบรัฐพัฒนา ค่านิยมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และค่านิยมสากล ซึ่งเป็นทรัพยากร Soft Power ที่สำคัญเมื่อนายกรัฐมนตรีอาเบะได้ประกาศ “หลัก 5 ประการสำหรับการดำเนินการทูตของญี่ปุ่น” ในการยกระดับความสัมพันธ์กับอาเซียน อีกทั้งเป็นการแสวงหาพันธมิตรเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับจีน (ดูหน้า 242) ส่วนกรณีของเกาหลีเน้น “ความสำเร็จทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจและประชาธิปไตย” ควบคู่ไป

กับค่านิยมแนวทางการเติบโตสีเขียวปกป้องสิ่งแวดล้อม โดยเสน่ห์ของการพัฒนาแบบเกาหลีสามารถยกระดับสถานะของประเทศจากประเทศยากจนมาเป็นประเทศร่ำรวยที่เรียกว่า “ความมหัศจรรย์แห่งแม่น้ำฮั่น” ที่สร้างบทเรียนให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับประเทศของตนแม้ว่าแนวทางการพัฒนาแบบเกาหลีอาจจะไม่เหมาะสม เช่น การมีรัฐบาลอำนาจนิยมเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงเริ่มต้น ซึ่งปัจจุบันประชาชนในหลายประเทศต่อต้านระบอบดังกล่าว (ดูหน้า 352) แต่ประสบการณ์การพัฒนาของเกาหลีอาจจะเป็นบทเรียนที่ดีแก่อาเซียนได้

ในส่วนที่ 4 บทที่ 4 บทที่ 8 และบทที่ 12 ที่กล่าวถึง Soft Power ด้านนโยบายต่างประเทศของจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีตามลำดับ ถือได้ว่าเป็นบทที่ผู้เขียนได้หาข้อมูลทั้งลึกและมีเหตุผลมีผลใช้ในการสนับสนุนข้อถกเถียงและอธิบายอย่างละเอียดดียิ่ง เพราะเป็นองค์ความรู้ที่ผู้เขียนเป็นอาจารย์ในสาขาวิชาดังกล่าว ในกรณีของจีน ผู้เขียนได้ระบุถึงรัฐบาลจีนได้หันมาให้ความสำคัญในการริเริ่มนโยบายต่างประเทศที่มีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดทัศนคติด้านลบต่อจีน (เมื่อจีนได้รับความสำเร็จในการพัฒนาประเทศก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและเปลี่ยนความมั่งคั่งเป็นอำนาจทางทหาร ทำให้ประเทศตะวันตกและประเทศเพื่อนบ้านมีความรู้สึกถึง “ภัยคุกคาม” จากจีนทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ) ด้วยนโยบายการพัฒนาอย่างสันติ นโยบายเพื่อนบ้านที่ดี ซึ่งประกอบด้วยการมีการทูตวัฒนธรรม และการทูตแพนด้าที่ความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน และการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศ ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักในการแสดงบทบาทประเทศมหาอำนาจที่รับผิดชอบ อีกทั้งผู้นำจีนยังมีบทบาทเชิงรุกผ่านการเยือนต่างประเทศเพื่อสร้างความสัมพันธ์อย่างรอบด้านและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระดับผู้กำหนดนโยบายเพื่อสร้างความเข้าใจต่อกัน

ผู้เขียนได้กล่าวอย่างละเอียดในแต่ละประเด็นต่าง ๆ ที่เพิ่งกล่าวแล้วข้างต้น พร้อมทั้งใช้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมมากมายเพื่อสนับสนุน โดยเฉพาะเน้นการอ้างคำกล่าวที่ว่า จีนไม่เคยคิดจะแสวงหาความเป็นเจ้า (hegemony) และจีนยังคงเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องการสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่สันติเพื่อการพัฒนาประเทศ ส่วนการขยายตัวด้านการทหารก็เพียงเพื่อป้องกันประเทศเท่านั้น (ดูหน้า 107) อนึ่ง ในบทนี้ผู้เขียนได้ใช้ถึง 55 หน้าในการถกเถียงและอ้างอิงข้อมูลที่สำคัญ ๆ ทั้งจากข้อเขียนของนักวิชาการชาวจีนและชาวต่างประเทศมาวิเคราะห์ในหัวข้อนี้อย่างละเอียดและตรงไปตรงมาเมื่อผู้เขียนได้ย้มาถึง “การกระทำที่ตรงข้ามกับคำพูด” (ดูหน้า 132) และปัญหาและอุปสรรคการช่วยเหลือต่างประเทศของจีนที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมายของการสร้างเสน่ห์ด้านอำนาจ Soft Power (ดูหน้า 158 - 159) ทำให้การเขียนให้บทที่ 4 เต็มไปด้วยเนื้อหาสาระที่น่าสนใจยิ่ง

ในกรณีของญี่ปุ่น ผู้เขียนได้ตระหนักดีว่า ด้วยข้อจำกัดจากรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ทำให้ญี่ปุ่นหันมาดำเนินนโยบายต่างประเทศในการสร้างเสน่ห์และเสริมสร้างบทบาทด้วยทรัพยากร Soft Power ของประเทศในเวทีโลก ได้แก่ ด้านความมั่นคงของมนุษย์ การจัดการภัยพิบัติ การทูตวัฒนธรรม การให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนา และการเยือนของผู้นำ ซึ่งนำมาซึ่งผลประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของญี่ปุ่น

ผู้เขียนได้ย้่านโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นต่อประเทศในกลุ่มอาเซียนอย่างละเอียด พร้อมทั้งใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สนับสนุนจนเชื่อได้ว่า ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาของญี่ปุ่นสามารถสร้างเสน่ห์ต่อทั้ง

ประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา คือ ในด้านหนึ่งญี่ปุ่นสนับสนุนค่านิยมและบรรทัดฐานของตะวันตก เช่น การพัฒนาประชาธิปไตยเน้นสิทธิมนุษยชน และการค้าเสรี และในอีกด้านหนึ่ง ให้ความเคารพกับอธิปไตยของประเทศกำลังพัฒนา และการให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาให้สามารถพัฒนาตัวเองได้ เพื่อไม่ให้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ญี่ปุ่นเน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่าผลประโยชน์ของประเทศผู้รับ ดังเช่นในอดีต (ดูหน้า 279)

ในกรณีของเกาหลี นโยบายต่างประเทศเป็นนโยบายที่ใช้สร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ในขณะเดียวกันก็ได้นำมาใช้ในการสร้างเสน่ห์และภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ เพื่อ (1) ยกย่องสถานะของประเทศในประชาคมโลก (2) เป็นสะพานเชื่อมเพื่อรักษาความมั่นคงภายในภูมิภาค (3) ลดช่องว่างการพัฒนาในประชาคมระหว่างประเทศ และ (4) ใช้การทูตวัฒนธรรมเพื่อผูกมิตรในระดับประชาชน (5) ให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา ODA

เกาหลีมีความต้องการยกระดับสถานะของประเทศเป็น “มหาอำนาจระดับกลาง” และใช้บทบาทเชิงรุกในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก อนึ่ง ค่านิยมของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในต่างประเทศ ทำให้รัฐบาลเล็งเห็นโอกาสใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมมาดำเนินการทูตสาธารณะด้วยการสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในต่างประเทศ โดยเฉพาะในโอกาสพิเศษทางการทูต นอกจากนี้ เกาหลีเน้นให้ความช่วยเหลือด้วยองค์ความรู้และประสบการณ์จากการพัฒนาประเทศมากกว่า การให้เงินช่วยเหลือ อันเป็นการสร้างเสน่ห์และภาพลักษณ์ที่ดีของเกาหลี อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า เกาหลีก็ประสบปัญหาใหญ่ในการดำเนินนโยบาย Soft Power อย่างต่อเนื่องเพราะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายไปตามแต่ละรัฐบาล (รัฐบาลหนึ่งจะอยู่ได้เพียงหนึ่งวาระ เป็นเวลา 5 ปี อันเป็นผลจากกฎหมายที่จำกัดวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเพียงวาระเดียว)

ในส่วนที่ 4 ในบทที่ 13 เป็นการเปรียบเทียบ Soft Power ของจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ผู้เขียนได้นำการสำรวจความคิดเห็นในชาติอาเซียนที่มีต่อจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความเข้มแข็งและความสำเร็จของ Soft Power ของทั้งสามประเทศ โดยนำข้อมูลเชิงปริมาณมาใช้ในการวิเคราะห์ที่น่าสนใจยิ่ง และได้ทำการวิเคราะห์เป็นข้อสรุปของแต่ละประเทศมาเปรียบเทียบอีกครั้งเพื่อให้เห็นเป็นภาพรวม

ในบทที่ 14 เป็นบทสุดท้ายในหัวข้อ นัยและบทเรียนต่อไทย โดยได้เสนอวิธีรับมือต่อ Soft Power เชิงรุกจากจีน ญี่ปุ่นและเกาหลี และการเรียนรู้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสังคมของเรา และผลกระทบจากนโยบายเชิงรุกดังกล่าว อีกทั้งแนะนำให้ใช้ทรัพยากรที่ไทยมีอยู่เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของเมืองสยาม สิ่งที่น่าสนใจก็คือความพยายามของผู้เขียนที่บอกกล่าวว่าไทยเองก็มีจุดแข็งในด้านวัฒนธรรมและการทูตวัฒนธรรม ค่านิยม และนโยบายต่างประเทศที่ไม่เป็นรองใคร สามารถประยุกต์ใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์หลักอันจักนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนเพื่อมิให้ไทยตกเป็นเครื่องมือของประเทศใดประเทศหนึ่ง อันจักเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศ การหารายได้เข้าประเทศ และการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน (ดูหน้า 454 - 455)

หนังสือเล่มนี้เต็มไปด้วยเนื้อหาสาระ ข้อมูลที่นำมาใช้มีหลากหลายและจากหลายแหล่ง และได้ทำการวิเคราะห์ที่กระชับ เป็นเหตุเป็นผล ทำให้สามารถตอบคำถามตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนตั้งขึ้นได้อย่างชัดเจน สมบูรณ์ ดังนั้น งานชิ้นนี้เหมาะสำหรับผู้กำหนดนโยบายการต่างประเทศ นักการศึกษา ครู อาจารย์และนักศึกษาในทุกระดับชั้นปี ผู้ที่ทำงานในสาขาวัฒนธรรม สาขาอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม สื่อสารมวลชน เป็นต้น เพื่อใช้ให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่สังคมไทยได้ในแทบทุกมิติ

หนังสือเล่มนี้มีความสมบูรณ์ในตัวเอง เริ่มตั้งแต่มีการจัดลำดับเรื่องเป็นขั้นตอน มีแนวการเขียนที่ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ก่อให้เกิดความสับสน และทำให้ผู้อ่านติดตามอ่านจนจบเล่ม นอกจากนี้ ได้จัดทำบรรณานุกรมไว้อย่างดีสามารถตรวจสอบและติดตามหาอ่านได้หากต้องการศึกษารายละเอียดในแต่ละหัวข้อ และมีการทำดัชนีค้นคำพร้อมมูลไว้ท้ายเล่มอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตหลักของผู้วิจารณ์ต่อหนังสือเล่มนี้ ประการแรกก็คือ การนำเสนอหัวข้อ Soft Power ของประเทศทั้งสามให้เป็นเสมือนการวิเคราะห์ในยุคนปัจจุบัน (น่าจะหมายถึงยุคสมัยใหม่ ระหว่างปี ค.ศ. 1997 – 2565 contemporary period) ที่หนังสือเล่มนี้พิมพ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2566 แม้ว่าผู้เขียนจะกล่าวในคำนำว่า หนังสือเล่มนี้พัฒนามาจากงานวิจัยเรื่อง *นโยบาย Soft Power ต่ออาเซียนของญี่ปุ่น จีน และเกาหลีใต้: นัยและบทเรียนสำหรับประเทศไทย*. แต่ก็ไม่ได้ระบุวันเดือนปีที่ทำ (ดูหน้า (10)) และเมื่อพัฒนาเป็นหนังสือเล่มนี้ ได้เขียนไว้ (1) ในบรรทัดแรกของบทนำว่า *คำคืนวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 1965 จีนได้จัดพิธีเปิดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูหนาว 2022 ได้อย่างยิ่งใหญ่...*(2) ในหน้า 384 *...ประธานาธิบดีมุนแจอิน...ยังสนับสนุนวงดนตรี K-pop เข้าไปร่วมเวทีการทูตต่าง ๆ ...เมื่อเดือนกันยายน 2021* (3) หน้า 399 ในตารางหน้า 399 ว่า *ODA ของเกาหลีต่ออาเซียนตั้งแต่ปี 2515 - 2519* (4) ในตารางหน้า 278 *เงินช่วยเหลือ ODA ของญี่ปุ่นต่ออาเซียน ตั้งแต่ปี 2006 - 2018* เป็นอาทิ นั้น เพื่อให้ดูประหนึ่งว่า งานชิ้นนี้ได้อธิบายปรากฏการณ์ในหัวข้อนี้จนถึงปัจจุบัน แต่เนื้อหาข้อมูลทั้งหมดที่นำมาเสนอตั้งแต่บทที่ 2 - 14 กลับเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2498 มาจนถึงปี 2559 โดยเน้นในช่วงปี ค.ศ. 2013 - 2016 (พ.ศ. 2556 - 2559) เป็นหลัก

เราคงต้องตระหนักว่า ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแทบพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ ในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงพลิกกลับไปมา หรือบางครั้งก็เปลี่ยนไปข้างหน้าแบบไม่เห็นหลังเลย โดยเฉพาะ Disruptive Technology ที่มีส่วนในการสร้างนวัตกรรมขึ้นมามากมาย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่ ๆ ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเห็นด้วยกันเอง และต่อประเทศในอาเซียน รวมทั้งกับโลกในวงกว้าง ความสลับ ซับซ้อนของการเมืองภายในและการเมืองระหว่างประเทศเกิดขึ้นจนแทบหาแบบแผนและข้อสรุปได้ยากหากต้องการอธิบายสถานการณ์ของโลกในระยะยาว ด้วยเหตุนี้ งานชิ้นนี้ควรจะระบุช่วงปีของการวิเคราะห์เพื่อมิให้ผู้อ่านเกิดความสับสนและอาจคิดไปว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเด็นนี้ล้ำสมัยหรือไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ใน “ยุคปัจจุบัน” เลย การระบุปีดังที่กล่าวจึงอาจเขียนต่อท้ายชื่อหนังสือ หรืออาจจะระบุไว้ในคำนำ หรือกล่าวไว้ในบทนำ

ประการที่สอง ผู้เขียนได้ระบุเพียงเล็กน้อยถึงการ “ร่วมมือเชิงการแข่งขัน” ระหว่างประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีที่มีต่อโลกและที่สำคัญต่ออาเซียนในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยจีนมีอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรม

การเมืองและเศรษฐกิจ และใช้คนเชื้อสายจีนเป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างกันมานานและแน่นแฟ้นยิ่ง ในขณะที่ญี่ปุ่นได้เข้ามาติดต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นับแต่ก่อนสมัยเมจิ และเพิ่มบทบาททางการทหารเหนือดินแดนอุซาคเนย์เมื่อก่อนและระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ต่อมานับแต่ทศวรรษ 1950 ญี่ปุ่นได้เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้นำและมีอิทธิพลเหนืออาเซียนมาจนถึงทุกวันนี้ ส่วนเกาหลีเพิ่งเข้ามาในบริเวณแถบนี้ของโลกเมื่อราวทศวรรษ 1990 ดังนั้น ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือที่กล่าวถึงจึงแสดงบทบาทสำคัญและทำการแข่งขันกันสุดฤทธิ์เพื่อ “ครอบครอง” คนและทรัพยากรของดินแดนสุวรรณภูมิในยุคหลังอาณานิคมนี้ แต่งานชิ้นนี้ละเลยที่จะพูดถึงเหตุการณ์ที่เป็นพื้นฐานสำคัญเหล่านี้และไม่ได้นำมาใช้เป็นประเด็นเชิงเปรียบเทียบอย่างชัดเจน

ประการที่สาม การเน้นการวิเคราะห์และหาข้อมูลสนับสนุนบทบาทด้านการรุกด้าน Soft Power ของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือเพียงด้านเดียว อาจทำให้ผู้เขียนได้ละเลยการกล่าวถึงนโยบายของประเทศในอุซาคเนย์ที่มีบทบาทเชิงรุกเช่นกัน ตัวอย่างเช่น สิงคโปร์ ที่ลีควนยูเขียนหนังสือชื่อ *From the Third to the First World*. จนทำให้สิงคโปร์มีฐานะทางเศรษฐกิจและการจัดการศึกษาลำหน้าประเทศอื่นใดที่เคยมีสถานะด้อยพัฒนามาก่อน ส่วนนโยบาย Look East ของมาเลเซีย และนโยบายการผลักดันให้ไทยเป็นที่หนึ่งในอาเซียนในยุคของทักษิณ ชินวัตร เป็นต้น ตัวอย่างดังที่กล่าวถึงนี้จะทำให้การมองเฉพาะถึงความโดดเด่นของ Soft Power ที่มีต่อประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือบ้างไม่มากก็น้อย มิใช่เพียงแต่ *การเรียนรู้วิธีการรับมือและผลกระทบจากนโยบายเชิงรุกของจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีเท่านั้น* (ดูหน้า 441)

ประการที่สี่ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีได้ก่อรูปและสร้าง “โครงการสร้างความเป็นเอก” หรือกำหนดอีกรูปแบบหนึ่งของโครงการสร้างอำนาจเหนือ (Hegemonic project) ประเทศอื่น ๆ ด้วยการใช้ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมนำการครอบงำทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองนั้นเป็นการดำเนินการที่มีได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นการวางแผนจากส่วนกลางที่รัดกุม เป็นขั้นตอน และกระทำอย่างต่อเนื่องและจริงจังด้วยการใช้ทรัพยากรทุกอย่างผนึกและประสานกันอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่แต่ละชาติได้วางไว้ ประเด็นนี้เป็นจริงและมีการกล่าวถึงโดยทั่วไป แต่งานชิ้นนี้ยังไม่กล้าที่จะเขียนเชิงประจักษ์ถึงเป้าหมายลึก ๆ ครอบงำนโยบายเชิงรุกของสังคมจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีแม้ว่าประเทศทั้งสามต่างก็ระมัดระวังในการดำเนินตามนโยบายเชิงรุก Soft Power โดยเกรงว่าจะเกิดความรู้สึกว่าเป็น Economic Animal (ญี่ปุ่น) Chinese threat (จีน) Cultural imperialism (เกาหลี) ดังเช่นที่ผ่านมา

ประการที่ห้า งานชิ้นนี้ได้ละเลยไม่ได้พูดถึงเรื่องดุลการค้า ดุลการท่องเที่ยวดุลการแพร่กระจายอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม แต่ได้กล่าวอธิบายแบบทั่ว ๆ ไปถึงเรื่องเหล่านี้บ้างเพียงเล็กน้อย เมื่อไม่ได้พูดถึงประเด็นเหล่านี้อย่างชัดเจนทำให้เป็นการยากที่จะหาหนทางแก้ไขที่เป็นรูปธรรมและในเชิงปริมาณได้